

Nr 253.

Av herrar **Olsson** i Berg och **Rydén** i Klosterbergane, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av tillgång till skäligt pris på inom landet producerad kvävegödning i form av kalksalpeter.

Under de tvenne krigsår, som förflutit, ha de svenska lantmännen till följd av stegrade pris å jordbrukets produkter visserligen sett sina bruttoinkomster ökade.

Samtidigt ha emellertid många av de produkter, på vilkas användande bibehållandet och ökandet av ett rationellt lantbruks avkastning till stor del bero, fördyrats i minst samma proportion. I vissa fall har detta fördyrande närmast sig till och överskridit den gräns, som betingar möjligheten av en viss varas användning i lantbrukets tjänst såsom produktionsmedel. Detta sker ju, när den därigenom avsedda skördeökningen icke ger tillräcklig kontant bruttovinst för att göra nämnda användande ekonomiskt bärande. Ett sådant förhållande framträder i synnerhet i fråga om de viktigaste konstgödselämnena, och detta så mycket mer, som någon för lantbruket gynnsam, reglerande prisenorm hittills icke pålagts handeln med nämnda ämnen, varemot som bekant de gällande maximipriserna å spannmål i hög grad begränsa för lantmännen möjligheten att till gällande konjunkturpriser realisera sin skörd.

I synnerhet är det de kvävehaltiga konstgödselämnena, som dels stigit i pris, dels blivit så sparsamma i handeln, att lantbrukarna nödgats inskränka sina rekvisitioner till ett minimum. Det är dock i många fall just kvävegödseln, som skulle kunna lämna ett avgörande utslag i fråga om skördeökning.

I Sverige har hittills såsom kvävehaltigt konstgödselämne nästan ute-

slutande använts det importerade chilesaltet med en kvävehalt av c:a 15,5 %. Priset har normalt varit 20—23 kr. per 100 kg. räknat, eller c:a 1,25—1,50 kr. per kg. kväve. Detta pris har sedan krigets början undergått en sådan stegring, att det nu är uppe i 38—40 kr. per 100 kg. utan någon utsikt till nedgång. Priset per kg. kväve är alltså för närvarande c:a 2,50 kr. eller dubbelt mot förut.

De inom Sverige producerade kväveämnena, nämligen s. k. kalkkväve och svavelsyrad ammoniak, vinna alltmera användning, men noteras efter sin kvävehalt till dagens pris, därvid följande chilesaltets prisförändringar. De ställa sig proportionsvis föga billigare än chilesaltet, i synnerhet som de ej överallt kunna ersätta detsamma, såsom vid övergödning, till betor m. m.

Det är därför med stora förhoppningar, lantmännen emotse den nu av ett bolag projekterade fabriken, som vid Trollhättan medelst elektrisk ström skall framställa det kväveämne, som till sin användning kommer chilesaltet närmast, nämligen kalksalpeter. Tillverkningspatentet härå läser av nämnda bolag nyligen förvärvats från Norge. Villkoren för att lantbruket skall hava någon verklig fördel av denna produktion äro emellertid, dels att en tillräcklig mängd kalksalpeter kan framställas, dels att denna vara i främsta rummet och till ett måttligt pris kommer lantmännen tillgodo.

Vad det svenska jordbruket bland annat behöver är en tryggad tillgång till rimliga priser på lämpliga kvävegödselämnen för att täcka sitt normala årsbehov, som torde beräknas till c:a 30,000 tons. Utöver denna kvantitet skulle otvivelaktigt minst lika mycket kunna med fördel användas för höjande av t. ex. havreskörden, förutsatt att priset ställde sig sådant, att resultatet bleve ekonomiskt lönande. Glädjande är därför erfara, att en produktion av detta för vårt jordbruk nödvändiga gödningsämne nu i stor skala är planlagd, men samtidigt måste det betonas, att denna produktion i huvudsak möjliggöres genom de kraftresurser, som staten ställt till förfogande, och att själva huvudämnet — kvävet — hämtas ur luften. För att binda detta, läser endast kalk erfordras. Sålunda vill det synas, som icke det utländska chilesaltets marknadspris bör vara normerande för priset å kalksalpetern, utan att detta pris i stället bör vara baserat på denna varas produktionskostnad.

Betydelsen av att underlätta jordbrukets produktionsmöjligheter i vårt land och göra det ekonomiskt lönande läser icke behöva framhållas. — Vi se dagliga exempel på nödvändigheten härav, liksom att det knappast genom andra medel än de, som göra jordbruksnäringen i varje tid ekonomiskt

bärlig, kan leda till detta mål. Vi ha därför tillåtit oss fästa riksdagens uppmärksamhet på ovan framhållna angelägenhet och tillåta oss värdsamt hemställa,

det riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t an- hålla, det Kungl. Maj:t behagade taga under omprövning och låta utreda, huru och på vilket sätt kvävegödning i form av kalksalpeter, inom landet producerad i till- räcklig mängd, kunde ställas till jordbrukets förfogande till pris, som motsvarade produktionskostnader med till- lägg av skälig vinst på det kapital, som för ändamålet tages i anspråk; samt för riksdagen framlägga det för- slag, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 25 januari 1917.

Cornelius Olsson,
Berg.

Gust. Rydén,
Klosterbergane.
